

กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง

นางสาวประภาพรพรณ อุดมจรรยา

002829

ศูนย์วิทยพัทธพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชา นิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๑

I 163A2343

Nova Constitutio Futuris Formam Imponere Debet Non Praeteritis

Miss Prapahpan Udomchanya

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Law

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

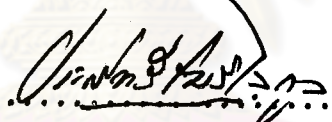
1978

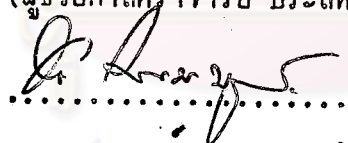
หัวข้อวิทยานิพนธ์   กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง
โดย   นางสาว ประภาพรณ อุคมจรรยา
แผนกวิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม

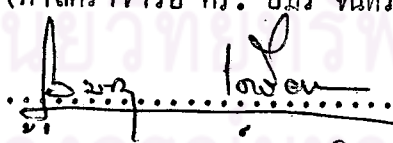
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

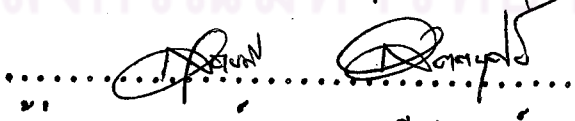

.....รักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวีไลกุล)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสมบูรณ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธาบศึ สัตตบุศย์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง

ชื่อนิสิต

นางสาวประภาพรพรณ อุดมจรรยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม

แผนกวิชา

นิติศาสตร์

ปีการศึกษา

2521

บทคัดย่อ

หลักกฎหมาย เรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง เป็นที่ยอมรับกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดังเห็นได้จากสุภาษิตกฎหมาย และบทบัญญัติในกฎหมายต่าง ๆ อันมีข้อความทำนองเดียวกัน เช่น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญา เป็นต้น การวิจัยเรื่องนี้ก็เพื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ/ ความหมาย/ และขอบเขตของหลักกฎหมายดังกล่าว/ ในการวิจัยได้วิเคราะห์ถึงทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งอยู่เบื้องหลังหลักกฎหมายนี้ ทั้งนี้ ได้เน้นถึงความหมายและขอบเขตเป็นพิเศษ เช่น พิจารณาว่าที่วากฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนั้นหมายถึงกฎหมายใด และอย่างไร เรียกว่าย้อนหลัง นั่นคือ การกล่าวถึงขอบเขตของหลักกฎหมายดังกล่าวนี้ มีข้อที่น่าสังเกตว่า การกล่าวถึงขอบเขตมีได้หมายความว่า จะทำให้หลักกฎหมายนี้คลายความศักดิ์สิทธิ์ลงไป หากแต่มุ่งแสดงให้เห็นว่า บางครั้งเพื่อประโยชน์สุขในสังคม และเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้กระทำผิดก็อาจต้องยอมให้กฎหมายมีผลย้อนหลังได้เช่นกัน

ในการวิจัยเรื่องนี้ ได้พิจารณาถึงกฎหมายทุกประเภทซึ่งอาจมีผลย้อนหลังได้ รวมทั้งคำพิพากษาของฝ่ายตุลาการซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่มีผลเป็นกฎหมาย แต่โดยเหตุที่อาจย้อนหลังไปกระทบกระเทือนสิทธิและหน้าที่ของบุคคลได้ก็อาจทำให้มีผล เหมือนกับการใช้กฎหมายย้อนหลังได้เช่นกัน

มีข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่า หลักกฎหมายเรื่องนี้เป็นหลักแรกที่นำมาศึกษากันในกฎหมายอาญา แต่แท้จริงควรจะให้นำมาวิเคราะห์เป็นเรื่องแรกในการศึกษากฎหมายแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้ก็ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของหลักกฎหมายนี้ในกฎหมายอื่น ๆ ทั้งหมด โดยนำทฤษฎีและความเห็นของนักกฎหมายในต่างประเทศและหลักกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปที่เหมาะสมที่สุดสำหรับระบบกฎหมายไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Nova Constitutio Futuris Forman Imponere
                              Debet Non Praeteritis

Name   Miss Prapahpan Udomchanya

Thesis Advisor   Dr. Wisanu Krea-ngam

Department   Law

Academic Year   2521

ABSTRACT

The principle of law governing the retrospective legislation has generally been accepted since ancient time, as evidenced by legal maxims, and provisions in various branches of law especially constitutional law and criminal law. This research is to consider the history, development, meaning, and the scope of that principle of law. In this research, there is an analysis of various theories underlying that principle of law, with special emphasis on its meaning and scope e.g. the meaning of retrospective legislation and the meaning of the word "retrospective". This is to show the exceptions to this principle of law. It should be noted that to show exceptions to the principle does not mean that the authority of such principle is eroded, but simply to show that sometimes, for the benefit of society and the offender, retrospective legislation is allowed.

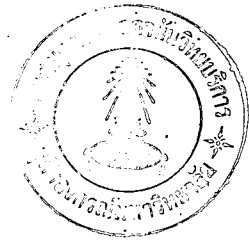
In carrying this research, all types of law which can have retrospective effect and judicial decision even though in theory, is not law, are considered, because of the fact that they

can have retrospective effect, they may affect existing rights and duties in the same way as retrospective legislation.

It should also be noted that this principle of law has always been the first principle to be studied in criminal law. In fact, it should also be the first one to be analysed in the study of civil law and procedural law. This research has shown the role of this principle of law in all branches of law. In this, theories and opinions of eminent jurists abroad and principles of Thailand have been compared in order to find the solution which is the most appropriate to Thai Legal System.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมบูรณ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา และรองศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการเขียน วิทยานิพนธ์ และสละเวลาเป็นธุระตรวจวิทยานิพนธ์ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ เรียบร้อยลงท้ายคือ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างดีเยี่ยม ตั้งแต่การ วางหัวข้อ มอบหนังสือเกี่ยวกับกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง ให้ผู้เขียนใช้ประกอบการ ค้นคว้า ไปจนกระทั่งถึงกับได้กรุณาสละเวลาตรวจทานทุกบททุกตอนด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สัตตะบุตร ที่ กรุณาเป็นธุระและให้คำแนะนำในการยื่นหัวข้อวิทยานิพนธ์ ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ เกี่ยวกับกำหนดเวลา และการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณสำหรับการช่วยเหลือและให้คำ แนะนำจาก คุณประเสริฐ นาสกุล กรรมการร่างกฎหมายประจำสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา คุณวิเชียร ตั้งกอสกุล คุณสุวรรณา เทภาสิต บรรณารักษ์ห้อง-สมุดกฤษฎีกา ตลอดจน คุณสมถวิล จะเกรียง และ คุณวัชรินทร์ หะสิทธิ์เวช ผู้ซึ่ง ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งเกี่ยวกับการพิมพ์และตรวจทานวิทยานิพนธ์ เล่มนี้

บุคคลใดกล่าวนามมาแล้วนี้ ล้วนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุน ผู้เขียนตลอดมา การช่วยเหลือและสนับสนุนนี้เอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เขียน เกิดกำลังใจและสามารถเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้ ฉะนั้น ส่วนดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า เรื่อง กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังจึงเป็นผลโดยตรงจากเมตตาจริยา ของท่านผู้ใดกล่าวนามมา แล้วทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิจกรรมประกาศ	ช
	
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ความหมายและปรัชญาของหลักกฎหมาย เรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง ..	3
ก. สุภาษิตกฎหมาย	4
1. ที่มาของสุภาษิต Nullum crimen Sine lege, Nulla poena Sine lege	4
2. ที่มาของสุภาษิต Poenae sint restringendae	11
ข. กฎหมายธรรมชาติ	21
1. คำนิยามกฎหมายธรรมชาติ	22
2. กฎหมายธรรมชาติกับหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	22
ค. หลักนิติธรรม	23
1. ที่มาของหลักนิติธรรม	23
2. เหตุผลของหลักนิติธรรม	24
3. หลักนิติธรรมกับสภาพสังคม	25
ง. กฎหมายระหว่างประเทศ	27
1. ความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศ	27
2. แนวคิดกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ	29
3. ความรับผิดชอบของเอกชนต่อกฎหมายระหว่างประเทศ	31
4. หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามทัศนะกฎหมายระหว่างประเทศ	35

	หน้า
3. ทฤษฎีทั่วไปในเรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	42
ก. ทฤษฎีทั่วไปทางแพ่งในเรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	46
1. ปัญหาเรื่องผู้บัญญัติกฎหมาย	46
2. ที่มาของทฤษฎีทั่วไปทางแพ่ง	46
3. ปัญหาทางศาล	48
ข. ทฤษฎีทั่วไปทางอาญาในเรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	51
1. ปัญหาเรื่องผู้บัญญัติกฎหมาย	51
2. ที่มาของทฤษฎีทั่วไปทางอาญา	53
3. ปัญหาทางศาล	56
4. รากฐานและที่มาของหลักกฎหมาย เรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	58
ก. สหรัฐอเมริกา	58
ข. ฝรั่งเศส	59
ค. อังกฤษ	65
ง. ประเทศในคาบคอมมิวนิสต์	72
จ. ไทย	75
5. การแบ่งประเภทของกฎหมายที่มีผลย้อนหลังและทฤษฎีการประยุกต์ หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	80
ก. การแบ่งประเภทของกฎหมายที่มีผลย้อนหลัง	80
ข. ทฤษฎีการประยุกต์หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	81
1. ทฤษฎีการประยุกต์หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังในทางแพ่ง ...	83
2. ทฤษฎีการประยุกต์หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังในทางอาญา ...	86
6. การใช้หลักกฎหมาย เรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังในประเทศไทย	89
ก. การใช้โดยฝ่ายบริหาร	89
ข. การใช้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ	95
ค. การใช้โดยฝ่ายตุลาการ	104

	หน้า
1. การมีผลย้อนหลังของคำพิพากษา	105
2. การมีผลย้อนหลังของคำวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดต่อ รัฐธรรมนูญ	106
7. ข้อยกเว้นของหลักกฎหมาย เรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	109
ก. กฎหมายที่มีบทบัญญัติชัดเจนว่าให้มีผลย้อนหลัง	110
ข. กฎหมายซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อตีความกฎหมาย	111
ค. กฎหมายที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาลและวิธีพิจารณาของศาล	115
ง. กฎหมายอาญา	119
1. กฎหมายใหม่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดยิ่งกว่ากฎหมาย ในขณะกระทำความผิด	120
ก) กฎหมายที่ตามบทบัญญัติในภายหลังการกระทำความผิด ไม่เป็นความผิด	120
ข) กรณีที่กฎหมายใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างจาก กฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด	127
(ก) กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับ กฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ในกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุด	131
(ข) กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับ กฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ในกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้ว	142
2. กฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับอายุความ	146
3. กฎหมายที่กำหนดการบังคับคดีตามคำพิพากษา	151
จ. กฎหมายแพ่ง	152
1. พิจารณาจากบทกฎหมาย	154
2. พิจารณาจากคำวินิจฉัยของศาล	155
3. พิจารณาโดยการแบ่งประเภทของกฎหมาย	156

	หน้า
ด. กฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีการลงโทษและวิธีการ เพื่อความปลอดภัย ...	158
1. วิธีการ เพื่อความปลอดภัยที่มีลักษณะ เป็นการ ป้องกัน ผู้กระทำความผิด	159
2. วิธีการ เพื่อความปลอดภัยที่มีลักษณะ เป็นการ ป้องกัน ของสังคม	159
ข. กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	163
1. กฎหมายนิรโทษกรรม	164
ก. การแบ่งประเภทของนิรโทษกรรม	166
ข. อำนาจของผู้ที่ให้นิรโทษกรรม	166
ค. ผลของกรณินิรโทษกรรม	167
ง. การนิรโทษกรรมตามกฎหมาย	168
2. กฎหมายเกี่ยวกับโทษ	171
3. กฎหมายล้างมลทิน	174
ก. การลบล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย	174
ข. การลบล้างมลทินโดยการดำเนินการวิธีการทางศาล	174
8. สรุปกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง	176
บรรณานุกรม	178
ประวัติผู้เขียน	182

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย